

UDK: 028:061.2]:001.102

Stručni rad

ČITATELJSKI KLUB I INFORMACIJSKA (NE)PISMENOST U VRIJEME POST-ISTINE

Andreja Zubac

*Srednjoškolski đački dom Osijek
Republika Hrvatska
zubac.andreja@gmail.com*

SAŽETAK

Rad predstavlja vrste čitateljskih klubova (novinskih, časopisnih, knjiških, elektroničkih/digitalnih društvenih medija) u vrijeme post-istine s ciljem unapređenja informacijske prakse u odgojno-obrazovnim, kulturnim, znanstvenim i drugim ustanovama u svrhu osnivanja čitateljskih klubova, razotkrivanja post-istine te usavršavanja vještina informacijske prakse. Široj javnosti najpoznatiji su knjiški čitateljski klubovi, ostali su gotovo nezamijećeni ili ih nema. Stoga je čitateljski klub marginalizirani oblik učenja i poučavanja pa su njegova obilježja mnogima nepoznata. Čitateljski klubovi namijenjeni su svim ljudima. Ova tema je podloga za buduća istraživanja u mnogim ustanovama, ali kroz praksu kritičke informacijske pismenosti.

Ključne riječi: čitateljski klub, kritička informacijska pismenost, post-istina.

UVOD

Post-istina je oblik (informacijskoga) ponašanja pojedinaca ili institucije temeljeno na usmenoj ili pisanoj neistini, a karakterističan je za tiskane publicističke vrste (novine i časopise) te elektroničke/digitalne medije (internetske portale, blogove, wikije, forme, društvene mreže) koji obrađuju teme iz kulturnoga i javnoga života, a dio su informacijskih izvora.

Premužić (2021, 1) kaže da fenomeni koji obilježavaju doba post-istine su lažne vijesti, dezinformacije, *smrt stručnosti*, filter mjeđuhurići i algoritmi društvenih mreža koji određuju ponašanja korisnika. Nadalje, Premužić (2021, 1) kaže i da u doba post-istine javno mišljenje oblikuju stavovi, uvjerenja i osjećaji, a objektivne činjenice su postale manje bitne. U suvremenom društvu činjenica je da su elektronički/digitalni društveni mediji retorički i algoritamski utjecajniji od tradicionalnih medija u prenošenju fenomena post-istine jer su na dohvat ruke svakoj osobi koja ima dostupnu internetsku mrežu i posjeduje prikladan uređaj za čitanje (lažnih) vijesti neovisno o stručnosti. Dakle, u širem medijskom i informacijskom prostoru nastaje medijska pristranost i sve češća polarizacija mišljenja.

U kontekstu istoga, Špiranec (2018) govori o informacijskom obilju i nefiltriranim informacijama. Cooke (2018) je mišljenja da osoba koja je metapsimena kritički angažirana, ona je proizvođač sadržaja koji može pridonijeti diskursu i može se uspješno kretati kroz informacijski krajolik prepun alternativnih činjenica. Haider i Sundin (2022, 1185) kažu da se biti kritičan i ne uzimati tvrdnje odmah zdravo za gotovo smatra društveno poželjnim ponašanjem.

Kritička informacijska pismenost, koja je dio Hortonova (2013) kompozitnoga koncepta medijske i informacijske pismenosti, može se provoditi i kroz praksu vođenja čitateljskih klubova (novinskih, časopisnih, knjiških, elektroničkih/digitalnih društvenih medija) u svrhu ovladavanja vještinama rješavanja problema, obrazovanja i napretka znanosti. U tom kontekstu na vrednovanje i pronalaženje informacije gleda se kroz autoritet, vjerodostojnost i trenutačnu svrhu (Horton, 2013). Dakle, provjerava se vjerodostojnost informacija kojima raspolažemo prema zadanim kriterijima. Nužno je provjeriti dostupne informacije na pravilan način da ne bismo i sami postali širitelji istih.

U informacijskoj praksi u (e-)novinama kritički se analizira i vrednuje novinski članak, u popularnim (e-)časopisima vrednuje se popularni članak, u znanstvenim (e-)časopisima vrednuje se znanstveni članak dok se u (e-)

knjizi vrednuje najčešće sadržaj određenoga žanra. U čitateljskim klubovima elektroničkih/digitalnih medija analizira se i vrednuje objava (engl. *post*).

U postdigitalnom dobu, neovisno o temi čitateljskoga kluba, čitateljski klubovi mogu se održati kroz različite pristupe: preko mreže sinkrono i asinkrono, hibridno (paralelno fizički u socijalnom kontaktom u realnom vremenu i preko mreže), fizički u socijalnom kontaktu u realnom vremenu pružajući svim dionicima jednake mogućnosti u skladu s etičkim ponašanjem. Sinkrona komunikacija odvija se u realnom vremenu preko neke platforme (npr. Zoom, MS Teams, BgBlueButton) koju omogućuje informacijsko-komunikacijska tehnologija. Asinkrona komunikacija u nerealnom vremenu pruža dioniku vrijeme da razmisli o ponuđenoj temi, analizira je i naknadno ponudi svoj odgovor ostalim dionicima. Asinkroni alati informacijsko-komunikacijske tehnologije su e-pošta, blog, forum, wikiji, društvene mreže. Obje komunikacije, sinkrona i asinkrona, oblici su učenja na daljinu. I jedna i druga vrsta komunikacije metode su aktivnoga podučavanja u praksi vođenja čitateljskoga kluba neovisno o vrsti i ustanovi koja ga je osnovala, a na voditelju/moderatoru je koliko će u toj aktivnosti biti kreativan.

Cilj je rada predstaviti vrste čitateljskih klubova i unaprijediti informacijsku praksu u odgojno-obrazovnim, kulturnim, znanstvenim i drugim ustanovama u svrhu osnivanja čitateljskih klubova, razotkrivanja post-istine te usavršavanja vještina informacijske prakse. Naglasak je stavljen na kritičku informacijsku pismenost.

ČITATELJSKI KLUB

Široj su javnosti najpoznatiji knjiški čitateljski klubovi. Bašić (2014, 27) kaže da je čitateljski klub grupa ljudi koji se sastaju i razgovaraju o pročitanim knjigama. Ova tvrdnja je točna u kontekstu knjiškoga čitateljskog kluba, ali ne i u kontekstu ostalih vrsta čitateljskih klubova. Neovisno o vrsti, čitateljski klub sastoji se od grupe ljudi, a svi čitateljski klubovi imaju moć unaprijediti jezik, govor i ljubav prema čitanju. Dio su formalnoga i neformalnoga obrazovanja te cjeloživotnoga učenja. Razlika u vođenju/moderiranju čitateljskih klubova je u različitim pristupima sadržaju, a čitatelj je prema Aniću (2000, 126) onaj koji čita iz vlastitih pobuda ili zbog vlastita zanimanja. Na kraju svakoga sastanka čitateljskoga kluba može se provesti vrednovanje pomoću anketnoga upitnika o zadovoljstvu naučenoga. Čitateljski klub može se održavati i na Brailleovu pismu.

Časopisni, novinski, knjiški te čitateljski klubovi elektroničkih/digitalnih medija razlikuju se po vrstama publiciranja, žanrovima, stilovima pisanja i

načinu vrednovanja pročitanoga sadržaja s obzirom na vrstu publikacije i medij. Okvirno vrijeme trajanja svakoga čitateljskog kluba je od 45 minuta do 1 sat i 30 minuta, a odražava se najčešće jedanput mjesечно ili po potrebi. Knjiški čitateljski klubovi najzastupljenija su vrsta čitateljskih klubova u svijetu, dok su časopisni i novinski marginalizirani. Čitateljski klubovi elektroničkih/digitalnih komunikacijskih medija gotovo i ne postoje. Problem leži u tome što danas svatko može otvoriti stranicu na nekom od globalnih društvenih kanala i objavljivati neistine ili svoje viđenje situacije bez objektivnoga stava. Nerijetko su te stranice na globalnim društvenim kanalima, namijenjene širenju lažnih vijesti o određenim osobama, događajima i dr., otvorene pod lažnim imenom, nadimkom ili inicijalima, a čitatelj ih samo upija i često nesvesno prenosi priču dalje. Po pitanju e-novina na portalima je nerijetko vidljivo da pri prenošenju (lažne) istine u objavama nedostaje istraživačkoga novinarstva te da je puno objava svedeno na populizam.

Časopisni, novinski te čitateljski klubovi elektroničkih/digitalnih društvenih medija najiscrpni su podloga za provođenje prakse informacijske pismenosti temeljene na razotkrivanju fenomena post-istine, tj. kritičkoga mišljenja. Mogu se osnovati u školama, učeničkim domovima, fakultetima, narodnim knjižnicama i dr. Elektronički/digitalni društveni mediji algoritamski se prilagođavaju čitatelju te tako na njega imaju i psihološki efekt pa je on ponekad htio-ne htio primoran usredotočiti pažnju na određeni sadržaj koji mu je ponuđen i kao takav dopire mu do svijesti. Haider i Sundin (2022) kažu da je popularnost često jednostavna mjera izloženosti, primjerice, broj pregleda, lajkova, dijeljenja, klikova, poveznica i slično. Postoje razlike u osnivanju čitateljskih klubova u odnosu na ustanove koje osnivaju čitateljske klubove (škole, učenički dom, fakulteti, narodne knjižnice). Razlike u osnivanju čitateljskih klubova postoje i u odnosu na životnu i razvojnu dob kojoj je čitateljski klub namijenjen (djeca, mladi, starija dob, treća životna dob) te spol i profesiju.

U osnovnim i srednjim školama čitatelske klubove uglavnom vode stručni suradnici knjižničari te nastavnici hrvatskoga jezika u svrhu osnaživanja čitanja kod djece i mladih, a dotiču se i lektire i/ili književnih djela za cjelovito čitanje. Dio su izvannastavnih aktivnosti, a nerijetko imaju i biblioterapeutski učinak. Jedan čitateljski klub može voditi više nastavnika ili stručnih suradnika ovisno o temi ili međupredmetnim temama. *Škola za život* (2021) obogaćuje djelatnost osnovnoga i srednjega obrazovanja kroz sedam međupredmetnih tema: Osobni i socijalni razvoj, Učiti kako učiti, Zdravlje, Poduzetništvo, Građanski odgoj, Održivi razvoj i Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije. Čitateljski

klubovi u osnovnim i srednjim školama po vrsti su uglavnom knjiški. Iz ovoga je vidljivo da školama nedostaje kritičke komponente dostupnih sadržaja.

Čitateljski klub u učeničkom domu osniva se u službi ispunjavanja kvalitetnoga slobodnog vremena jer u toj ustanovi učenice/učenici u pravilu žive. Po vrsti su knjiški. Svrha je druženje i razgovor uživo o književnosti te njezinoj usporedbi s još jednim medijem – filmom. Učenički domovi koji su dio srednjoškolskoga obrazovanja nisu ni u vrijeme COVID-19 bili zatvoreni kao škole, ali su se u svome poslovanju strogo pridržavali epidemioloških preporuka nadležnih ustanova pa su se u njima mogli održavati čitateljski klubovi licem u lice uz nošenje maske i pravilne mjerne udaljenosti.

Čitateljski klubovi u narodnim knjižnicama namijenjeni odraslima, djeci i mladima najčešće su knjiški čitateljski klubovi. Usmjereni su na knjige i iznošenje osobnih emocija i stavova te socijalizaciju korisnika/čitatelja u slobodno vrijeme. Kolarić i sur. (2013, 93) kažu da se raspravama, kvizovima i sličnim aktivnostima sudionici klubova potiču na postavljanje pitanja o tekstu, na povezivanje s prethodnim znanjem i osobnim iskustvom, na kritičko promišljanje te stvaranje i izražavanje vlastitoga mišljenja. Prema Duić i Andić (2019) u kontekstu narodnih knjižnica uobičajeno je vrijeme trajanja sastanka između jednoga i dva sata.

Neke narodne knjižnice u Hrvatskoj (Rijeka, Vinkovci, Bjelovar, Zadar) su i prije COVID-19 situacije, točnije 2011. godine, iskoristile prednosti asinkrone tehnologije weba 2.0 i osnovale zajednički čitateljski klub na blogu. Kolarić i sur. (2013) kažu da dok okupljanje čitateljskoga kluba u knjižnici traži dogovaranje odgovarajućega termina s obzirom na školske i druge obveze članova, blogu se može pristupiti u bilo koje vrijeme.

Časopisni i novinski čitateljski klubovi su rijetki. Karakteristični su za znanstvenu zajednicu i usko su specijalizirani. Temelje se na stručnim činjenicama u svrhu odbacivanja neistina i dodatnoga obrazovanja. U njima se iznose stroge činjenice pa zahtijevaju voditelja/moderatora koji je usko specijaliziran u svome području jer mora voditi/moderirati mlađe kolege u kritičkim znanstvenim raspravama. Dakle, voditelj/moderator mora biti korak ispred drugih. Eusuf i Shelton (2022) kažu da je Sir William Osler osnovao prvi novinski čitateljski klub temeljen na zdravstvenim raspravama (Sveučilište McGill 1875. godine) u kojemu je poticao studente da svoje ažurirano znanje primijene u praksi.

PRAKSA TEMELJENA NA DOKAZIMA

Čitateljski klubovi utemeljeni su najčešće na konstruktivističkoj teoriji učenje i poučavanje. Prema CARNET-ovojo (2021) definiciji konstruktivizam (engl. *constructivist theory*) je jedna od kognitivnih teorija učenja koja naglašava nužnost aktivnosti učenika u procesu učenja. Učenik na temelju opažanja i vlastitoga iskustva u svojoj fizičkoj i socijalnoj okolini konstruira vlastito znanje koje je stoga jedinstveno za svakoga pojedinca. Pritom je važan aktivan stav osobe koja uči, da bude uključena u ono što se uči, istražuje, postavlja pitanja, stvara hipoteze, rješava probleme i surađuje s drugima.

Sanwatsarkar i sur. (2022) mišljenja su da se s razvojem znanosti i tehnologije ažuriranje u području medicine događa svake sekunde, stoga se kliničari moraju nadograđivati. Za pojedinca postaje gotovo nemoguće održati tempo i biti u tijeku s literaturom samo povremenim čitanjem.

Stoga možemo zaključiti da su upravo zato lijećnicima, specijalantima, studentima, farmaceutima, ali i pacijentima potrebeni časopisni čitateljski klubovi, a informacijsko-komunikacijska tehnologija im u tome pomaže u svrhu razvijanja kritičkoga mišljenja, brze razmijene informacija i suradnje s drugima. Čitateljski klubovi temeljeni na zdravstvenim raspravama te iznošenju vlastitih iskustava i danas su prisutni na sveučilištima diljem svijeta, primjerice u Velikoj Britaniji, Kanadi, Indiji, Njemačkoj i dr., a u vrijeme pandemije COVID-19, njihov je broj povećan pod utjecajem informacijsko-komunikacijske tehnologije. Čitateljski klubovi takve vrste promiču iskustveno učenje, a kroz njega opetovanjem određenih radnji pristupi temi postaju učinkovitiji.

Na kanadskom kliničkom primjeru evaluacijom je utvrđeno da je časopisni čitateljski klub uz nove trendove informacijsko-komunikacijske tehnologije unaprijedio znanje, kompetencije i donio dionicima zadovoljstvo. Voditelji/moderatori koristili su se i društvenim mrežama koje su dio weba 2.0 jer su njima mogli pristupiti srodni stručnjaci iz cijelog svijeta i ponuditi svoje mišljenje o usko specijaliziranoj temi (Gratzer i sur., 2022). Društvene mreže u pozitivnom svjetlu pridonose povezanosti i globalnom umrežavanju ljudi s istim zajedničkim potrebama i interesima. Zubac i Tufekčić (2014, 232) kažu da je sadržajima, brzinom, jasnoćom i točnošću informacija web 2.0 uspio stvoriti novu kulturu učenja i tako utjecati na kvalitetu obrazovnih iskustava. Sintagma „točnost informacija“ u spomenutom citatu podrazumijeva informacije koje su provjerene, a proizvode ih obrazovne, kulturne i znanstvene ustanove uz pomoć weba 2.0 u kontroliranim uvjetima.

Slična je situacija i u Njemačkoj. Taverna i suradnici (2022) su na uzorku poslijediplomaca došli do spoznaja da se dvije trećine sudionika rasprave tijekom održavanja časopisnoga kluba smatralo bogatijima i produktivnima. Motivacija za kritičko razmišljanje porasla je tijekom sjednice časopisnoga čitateljskog kluba. Iz njihova je istraživanja vidljivo da dionici časopisnoga čitateljskog kluba smatraju da su se njihove *meke vještine* (engl. *soft-skills*) poboljšale s vježbom.

Meke vještine pojedinca obuhvaćaju komunikacijske vještine, kritičko mišljenje, vještine računalne i informacijske pismenosti, vještine kreativnosti, inovativnosti i sl. Eusuf i Shelton (2022) kažu da čitateljski klubovi koji se vode preko interneta imaju i neke prednosti u odnosu na one koji se vode u socijalnom kontaktu, tj. licem u lice, primjerice povećani broj posjetitelja, snimanje događaja, asinkronu komunikaciju.

U školskom kontekstu, u istraživanju Zubac i Tufekčić provedenom u siječnju 2022. godine na uzorku od 1322 (N=100 %) osnovne i srednje škole (Državni, 2021/2022.; MZO, 2021) odazvalo se 294 stručnih suradnika knjižničara, tj. 22,2 %. Od 294 ispitanika, 186 ih vodi čitateljski klub u školama, dok ih 108 ne vodi. Vrsta tih čitateljskih klubova je knjiška. Dobiveni uzorak je malen i nije reprezentativan. No, unatoč tomu, može se ustvrditi da malo stručnih suradnika knjižničara u školama vodi čitateljski klub jer ovakva aktivnost iziskuje puno uloženoga vremena koje je potrebno da se uz rad i obiteljske obveze voditelja/moderаторa knjiga pročita.

Vođenje/moderiranje čitateljskoga kluba zahtijeva temeljite pripreme u radu s učenicima. U vrijeme COVID-19 čitateljski klubovi održavali su se u školama uglavnom preko nekoga mrežnog alata (npr. MS Teams). Stoga se čitateljski klub u školama smatra marginaliziranim i nedovoljno promoviranim. Kroz uključenost u čitateljski klub, a prema Lasić-Lazić, Špiranec i Banek Zorica (2012, 129) učenje postaje proces koji objedinjuje stvaranje, mišljenje, kritičku osvještenost i interpretaciju. U kontekstu narodnih knjižnica, Duić i Andić (2019, 93) kažu da u hrvatskim narodnim knjižnicama čitateljski klubovi nisu rijetkost te da je iznenađujuće što o toj temi ne postoji veći broj domaćih znanstvenih i stručnih radova.

ZAKLJUČAK

U postdigitalnom dobu lijek u borbi protiv post-istine je kritičko razmišljanje temeljeno na konsenzusu znanstvenih uporišta, obrazovanje od najranije dobi, ali ono nije svima jednako dostupno i otvoreno u svijetu, kritičko vrednovanje

informacijskih izvora ili jednostavno govorenje istine. Na obrazovnim, znanstvenim i kulturnim institucijama je da se akcijskim učenjem u praksi svoga rada bore protiv post-istine. Ta se praksa može ostvariti kroz osnivanje različitih vrsta čitateljskih klubova ili jednoga s različitim publicističkim i digitalnim temama. Čitateljski klubovi mogu se voditi u živo, tj. socijalnim kontaktom te kroz sinkrone i asinkrone oblike komunikacije. Čitateljski klubovi u osnovnim i srednjim školama, učeničkim domovima, znanstvenoj i kulturnoj zajednici trebali bi imati isti cilj – obrazovanje, kritičko mišljenje i ispunjavanje slobodnoga vremena. Ako ne provjerimo dostupnu (lažnu) informaciju na pravilan način, i sami postajemo njihovi širitelji. Ova se tema smatra podlogom za buduća istraživanja u mnogim ustanovama, ali kroz praksu kritičke informacijske pismenosti.

LITERATURA

1. Anić, V. (2000). *Rječnik hrvatskoga jezika*. Novi Liber.
2. Bašić, I. (2014). *O čitateljskim grupama: metodički priručnik s primjerima dobre prakse*. Balans centar za logopedagogiju i biblioterapiju.
3. CARNET. (2021). CARNET – Arhiva Loomen 2021. *Teorijski okvir*. Dostupno: 10. 10. 2022. <https://arhiva-2021.loomen.carnet.hr/mod/book/view.php?id=168693>
4. Cooke, N. (2018). *Fake News and Alternative Facts*. ALA Editions
5. Državni zavod za statistiku. (2022). *Osnovne škole, kraj šk. g. 2020./2021. i početak šk. g. 2021./2022*. Dostupno: 10. 10. 2022. <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29006>
6. Eusuf, D., Shelton, C. (2022). Establishing and sustaining an effective journal club. *BJA Education*, 22(2), 40–42.
7. Duić, M., Andrić, M. (2019). Čitateljski klubovi u narodnim knjižnicama velikih hrvatskih gradova. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 62(2), 89–111.
8. Gratzer, D., Islam, F., Sockalingam, S., Beckett, R. (2022). Reading of the Week: a continuing professional development program for psychiatrists and residents that Osler would have liked. *Canadian Medical Education Journal*, 13(1), 81–85. DOI: <https://doi.org/10.36834/cmej.72089>
9. Haider, J., Sundin, O. (2022). Information literacy challenges in digital culture: conflicting engagements of trust and doubt. *Information, Communication & Society*, 25(8), 1176–1191, DOI: [10.1080/1369118X.2020.1851389](https://doi.org/10.1080/1369118X.2020.1851389)
10. Horton, F. W. (2013). *Overview of information literacy resources worldwide: helping people to easily and quickly find the information they need*. UNESCO. Dostupno: 4.6.2017. <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002196/219667e.pdf>
11. Kolić, A., Šimić, S., Štivić, V., Barić, Ž. Ž. (2013). Čitateljski blogovi Tragači i Knjiški frikovi – usluge za djecu i mlade na Web-u 2.0. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 56(3), 91–100.
12. Lasić-Lazić, J., Špiranec, S., Banek Zorica, M. (2012). Izgubljeni u novim obrazovnim okruženjima – pronađeni u informacijskom opismenjivanju. *Medijska istraživanja*, 18(1), 125–142.
13. Premužić, B. (2021). Post-istina i važnost informacijske pismenosti (Završni rad). Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet.
14. Republika Hrvatska Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2022). *Srednje škole*. Dostupno: 10.10.2022. <http://mzos.hr/dbApp/pregleđ.aspx?appName=SS>
15. Sanwatsarkar, S., Palta, S., Parida, S., Kamat, C. (2022). How to do a journal club, a seminar and a webinar?. *Indian Journal of Anaesthesia*, 66(01), 27–33. DOI: [10.4103/ija.ija_1108_21](https://doi.org/10.4103/ija.ija_1108_21)
16. Špiranec, S. (2018). Knjižnice u dobu post-istine: etičke i epistemološke dileme. U D. Pšenica, A. Štimac (ur.), *Knjižnice i alternativna (druga) istina: zbornik radova* (str. 29–42). Hrvatsko knjižničarsko društvo.
17. Škola za život (2021). <https://skolazazivot.hr/upitnik-o-izvodenju-nastave-na-daljinu-u-razdoblju-od-16-ozujka-2020-do-26-lipnja-2020-odgovori-ucitelja-nastavnika-i-strucnih-suradnika/> (10. 10. 2022)

18. Taverna, M., Bucher, N., Weniger, M., Gropp, R., Serene M. L. Lee, Mayer, B., Werner, J., Bazhin, A. V. (2022). Perception of journal club seminars by medical doctoral students: results from five years of evaluation. *GMS Journal for Medical Education*, 39(1), 1–25. DOI: 10.3205/zma001525
19. Zubac, A., Tufekčić, A. (2014). Informacijska pismenost u svijetu i Hrvatskoj–rad školskoga knjižničara u osnovnoj školi. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 57(4), 221–238.

READING CLUB AND INFORMATION (IL) LITERACY IN THE TIME OF POST-TRUTH

The paper presents the types of reading clubs (newspaper, magazine, book, electronic/digital social media) in the post-truth era with the aim of improving information practice in educational, cultural, scientific and other institutions for the purpose of establishing reading clubs, exposing the post-truth and improving the skills of information practice. Book reading clubs are best known to the general public, the rest are almost unnoticed or do not exist. Therefore, a reading club is a marginalized form of learning and teaching and its features are unknown to many. Reading clubs are intended for all people. This topic is a basis for future research in many institutions, but through the practice of critical information literacy.

Keywords: *critical information literacy, post-truth, reading club.*